

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних наук

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ДЕМОКРАТІЇ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні
кафедри політичних наук
Протокол №6 від 18 листопада 2025 р.

Завідувач кафедри

Монолатій І.С.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи демократії
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач(-і)	Климончук Василь Йосифович
Контактний телефон викладача	+380978913943
Е-mail викладача	vasyl.klymonchuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очната заочна
Обсяг дисципліни	3 _____ кредити ЄКТС, _____ 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Упродовж вивчення курсу згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальна дисципліна «Основи демократії» є нормативною складовою підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Предметом вивчення навчальної дисципліни є система принципів, цінностей, інститутів та історичних форм демократії, а також ключових ідеологічних та теоретичних концепцій, які пояснюють і визначають функціонування політичної влади в суспільстві.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета: полягає у формуванні у студентів комплексного розуміння сутності демократії, її історичної еволюції та ключових інститутів, а також у наданні знань про основні політичні ідеології та теорії, що лежать в основі сучасних політичних систем. Цілі: навчити студентів розрізняти моделі демократії (представницька, партисипативна, деліберативна) та аналізувати цінності і принципи, на яких вона ґрунтується (свобода, рівність, верховенство права). Сформувати знання про ключові механізми функціонування демократичної системи: вибори, політичні партії, громадянське суспільство, та навчити оцінювати їхню ефективність.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки. Загальні компетентності ЗК-7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. Спеціальні (фахові, предметні) компетенції СК-3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. СК-4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. СК-6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні	
Результати навчання	
ПРН-7 Розуміти історію, закономірності етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення ПРН-10 Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.	

ПРН-11 Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.				
ПРН-13 Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.				
5. Організація навчання				
Обсяг навчальної дисципліни				
Вид заняття		Загальна кількість годин		
лекції		10 год.		
семінарські заняття/практичні/лабораторні		20 год.		
самостійна робота		60 год.		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий	
II	Політологія	III	вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	семінар	сам. роб.
Тема 1. Концептуальні засади політики та демократичного врядування.		2	2	5
Тема 2. Принципи, види та механізми демократії.			2	5
Тема 3. Права людини та міжнародні конвенції.		2	2	5
Тема 4. Конституціоналізм, ліберальна демократія та їх розвиток в Україні.		2	2	5
Тема 5. Інститути представницької демократії: вибори та парламентаризм.		2	2	5
Тема 6. Партисипативна демократія: теорія та механізми участі.			2	10
Тема 7. Громадянське суспільство в демократичних режимах Східної Європи.			2	5
Тема 8. Поняття та типи політичних цінностей.			2	5
Тема 9. Виклики для сучасної демократії.			2	10
Тема 10. Децентралізація влади в Україні як засіб посилення демократії та підвищення її стабільності.		2	2	5
ЗАГ:		10	20	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання курсу		Структура розподілу балів: 1) робота на лекціях та семінарських заняттях – 50 балів 2) індивідуальне завдання – 20 балів; 3) контрольна робота – 20 балів; 4) самостійна робота – 10 балів. Загальна кількість – 100 балів, форма підсумкового контролю – залік.		

Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за лі
90-100	відмінно	A	зараховано
80-89	добре	B	
70-79		C	
60-69	задовільно	D	

	50-59		E	
	26-49	незадовільно (з можливіс тю повторного складання)	FX	незараховано
	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторнимкурс ом)	F	
Вимоги до письмової роботи	Письмове опитування здійснюється у формі письмової контрольної роботи (або тестування), що максимально оцінюється у 20 балів. Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань під час підготовки та проведення семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури; 2) при написанні роботи - виявлення розуміння сутності понять і термінів (10 балів), вміння аналізувати, структурувати основні принципи та методи дослідження (10 балів);			
Семінарські заняття	Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, презентація, опонування, доповнення, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативні тези, змістовні доповнення, що дійсно сприятимуть розгляду проблемних питань. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Виступи на семінарських заняттях оцінюються за такими критеріями: — «відмінно» — здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно			

	мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається
--	--

	певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.
Умови допуску до підсумкового контролю	За умови відпрацювання пропущених занять та належного виконання завдань здобувач (-ка) допускається до екзамену (підсумкова оцінка є результатом сумування балів за всі виконані завдання та форми контролю). Усі види завдань студенти повинні виконати до моменту виставлення підсумкової оцінки (як правило підсумковий бал виставляється на останньому семінарському занятті вкінці семестру). Мінімальна кількість балів для складання заліку – 50, максимальна – 100.

7. Політика навчальної дисципліни

Політика навчального курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань у випадку пропущених занять без поважних причин. За умов відсутності здобувача (-ки) на заняттях або ж невчасного виконання завдань студенту пропонується у визначений викладачем день і час відпрацювати пропущені заняття. У випадку незадовільного виконання завдань, виявівнедобропорядної поведінки, академічної недоброчесності (списування, плагіату тощо), викладач пропонує здобувачу (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи. З поважних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно за умови погодження із керівником курсу. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних
--

робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв).

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Можливе зарахування результатів **неформальної освіти** у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом](#)

[ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#)

8.Рекомендованалітература

- ✓ Конституція України : Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами).
- ✓ Берроуз Г. Демократія: від теорії до практики : підручник курсу. Київ :Міжнародна фундація виборчих систем, 2018. - 278 с.
- ✓ Бойчук М.А. Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії. – К. : Атлант ЮЕмСІ, 2007. – 207 с.
- ✓ Бориславська О.М. Європейська модель конституціоналізму: системно-аксіологічний аналіз: монографія. Харків: Право, 2018. 384 с.
- ✓ Бориславська О.М., Різник С.В. Організація державної влади в сучасному світі:конституційно-правова енциклопедія. Львів: ПАІС, 2013. 456 с.
- ✓ Дзюба Г.М. Концепція «NewPublicManagement»: основні елементи.Галицький економічний вісник. 2023. № 4 (83). С. 141–151. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.141.
- ✓ Європейська інтеграція та трансформація публічного врядування в Україні: матер. Наук.-практ. Конф. (19 квітня 2024 р., м. Львів) / упорядн.: Буник М. З., Бліщук К. М., Федорчак О. В, Худоба О. В. – Львів: НУ «Львівська політехніка», 2024. – 282 с.
- ✓ Європейська хартія місцевого самоврядування: Страсбург, 15 жовтня 1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text.
- ✓ Кіпень В. Децентралізація: до ефективної системи управління через місцеву демократію / Створюючи мости для демократії: навч. Посібник. К: DVV International, 2016. С. 34–46.
- ✓ Кобрин В. С. Європейська та євроатлантична інтеграція України: проблеми,здобутки та напрямки вдосконалення. Правові засади європейської та євроатлантичноїінтеграції України: досягнення та перспективи: матеріали учасників заочної науково-практичної конференції (Львів, 31 жовтня 2017 року). Львів: ННПП НУ «ЛьвівськаПолітехніка», 2017. С. 135 – 139.
- ✓ Кобрин В. С. Окремі проблеми політичної корупції на місцевому рівні організаційта діяльності публічної влади. Актуальні проблеми запобігання корупції в органахпублічної влади в Україні в умовах євроінтеграції: тези доповідей міжнародноїнауково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 10–11 квітня 2018 року / За заг. ред.Т.О. Коломось. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. С. 88–90.
- ✓ Кобрин В. С. Проблеми реформування та вдосконалення конституційно-правових механізмів взаємовідносин органів публічної влади в Україні. Теорія іпрактика конституціоналізму: український та зарубіжний досвід : Матеріали учасниківдругої науково-практичної конференції (Львів, 29 квітня 2016 року). Львів: ННІНПП НУ«Львівська політехніка», 2016. С. 135 – 140.
- ✓ Колосовська І. І. Формування ефективної моделі партнерства інститутів публічної влади та громадянського суспільства // Збірник наукових праць. – 2015. – Вип. 45 “Ефективність державного управління”. - Львів: ЛРІДУ НАДУ.
- ✓ Климомчук В.Й. Політичний режим як середовище трансформації регіональних суспільно-політичних процесів (на прикладі Прикарпаття). *Національні інтереси*

України. 2025. № 6(11).DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-6\(11\)-1125-1133](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-6(11)-1125-1133).

- ✓ Климончук В. Й. Регіональна специфіка та трансформація суспільно-політичних процесів на Прикарпатті. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2025. № 53.DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v053.2025.37>.
- ✓ Климончук В. Й. Розвиток партійної системи Прикарпаття в умовах зміни конфігурації електорального простору. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2025. № 2(22).DOI: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2025-02-305-317>.
- ✓ Лясота А.Є. Сучасний стан та перспективи розвитку інститутів громадянського суспільства в Україні. *Грані*, Том 21, №10 2018. DOI: <https://doi.org/10.15421/1718140>.
- ✓ Петруненко Я.В. Місцеве самоврядування як інструмент демократичного розвитку України: від війни до європейської інтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.Серія: Право*. 2024. Вип. 86. Т. 2. С. 331-338.DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.2.50>.
- ✓ Регіональна політика в умовах децентралізації: український досвід. За ред. В. М. Мамонової. — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2020.
- ✓ Чорненький В. І. Конституційно-правовий статус осіб з інвалідністю в Україні :монографія. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 232 с.
- ✓ Чорненький В. І. Правовий статус Вищої ради правосуддя в світліконституційних змін. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні :матеріали XXIII звітної науково-практичної конференції (7-8 лютого 2017 р.) : у 2 ч. Ч. 1.– Львів : Юридичний факультет Львівського національного університету імені ІванаФранка, 2017. С. 162 – 166.
- ✓ Шаповал В. М. Сучасний конституціоналізм: Монографія. К.: Юридична фірма«Салком»; Юрінком Інтер. 2005. 560 с.
- ✓ Democracy Index 2017: Free speech under attack [Електронний ресурс] // TheEconomist Intelligence Unit. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:http://pages.eiu.com/rs/753-RIQ-438/images/Democracy_Index_2017.pdf.